

Gånglåt efter "Spilå Jan" eller "Spel Janne", Älvdalen,
född vid mitten av 1700-talet, död i början av 1800-talet,
upptecknad efter Anders Södersten 1851-1913, Holen, Älvdalen
Ur Nils Andersson, "Svenska låtar", Dalarna

545. G Å N G L Å T

efter »Spilå Jan»

Låten, som är mycket gammal, hörde Södersten i sin barndom av sin mor och mormor, och enligt uppgift härstammar den från Spel Jannes eller Spilå Jan, den berömde spelmannen, som förut omnämnts i inledningen till Isak Anders Perssons repertoar. Det påstods att Spel Jannes skulle ha lärt sin konst av forskarlen, vilket tillgång på följande sätt. En gång hade Spel Jannes kommit till en skvaltkvarn för att mala sin säd och därvid haft sin fiol med sig. Då han fått kvarnen igång, tog han upp fiolen och började spela. Efter en stund fick han höra ett utomordentligt fint fiolspel under kvarngolvet, »så himmelskt fint och bedårande» att Jannes glömde allt annat och bara lyssnade. Slutligen bad han den osynlige konstnären att komma upp till sig på kvarngolvet, och nu visade sig en liten sympatisk och förtroendeingivande gubbe, med vilken Spel Jannes genast kom på förtrolig fot, och som nu blev hans läromästare i konsten att spela.

Att Jannes' musik var av övernaturlig art troddes allmänt av de gamle, vilka hade mycket att förtälja om huruledes han med hjälp av denna sin övernaturliga förmåga vid olika tillfällen utmärkt sig. Det sades också, att då han spelade kunde ingen undgå att indragas i den trollkrets, han med sitt spel skapade: alla måste dansa, och t. o. m. husgerådssaker såsom stolar, koppar och grytor började röra sig i takt med musiken. Någon gång hände det att medtävlare uppträdde för att söka göra honom rangen stridig som den skickligaste spelmannen, men alltid avgick Spel Jannes med segern.

Ännu idag benämnes hans släkt Spilåfolket.

(O. A.)